МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ’Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
КАФЕДРА ХІРУРГІЇ З КУРСОМ ГЕПАТОБІЛІАРНОЇ ТА СУДИННОЇ ХІРУРГІЇ

«Затверджую»
Проректор закладу вищої освіти з
науково-педагогічної та
навчальної роботи
д.мед.н., проф. _____ Ю.М. Власенко
«_01_» _____ 2026 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ «ЛІКУВАННЯ ПАТОЛОГІЇ ГЕПАТОПАНКРЕАТОДУОДЕНАЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ»

Освітній рівень другий (магістерський)

Галузь знань 22 Охорона здоров’я

Спеціальність 222 Медицина

Освітня програма ОПП Медицина

2026-2027 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Лікування патології гепатопанкреатодуоденальної ділянки» для студентів за освітнім рівнем другим (магістерським), спеціальністю 222 «Медицина», 4 курсів медичних факультетів, факультету підготовки іноземних громадян.

Розробники: завідувач кафедри, д.м.н., професор Сусак Я.М., д.м.н., доцент Максименко М.В., к.м.н., доцент Гонза Р.В.

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії з хірургічних дисциплін

Протокол від « 31 » серпня 2026 року №1

Голова циклової комісії з хірургічних дисциплін

доцент, д.мед.н. _____ (О.П. Стеценко)

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вивчення елективного курсу „Лікування патології гепатопанкреатодуоденальної ділянки" складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» для студентів вищих навчальних закладів МОЗ України спеціальностей І2 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення».

Програма складена у відповідності до вимог Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інформацію»; нормативних актів Кабінету Міністрів України; наказів МОН та МОЗ України та іншого чинного законодавства, що регламентує організацію освітнього процесу та порядок підготовки фахівців у вищих медичних навчальних закладах МОЗ України, зокрема, Листа Державної установи "Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України" від 10.03.2017 №23-01-9/87; Листа МОЗ України від 26.07.2016 №23-01- 9/268; Наказу Міністерства освіти і науки України від 16.10.2009 р., №943 "Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи"; Постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. №266 "Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти";

Предметом вивчення навчальної дисципліни є патологія гепатопанкреатобіліарної ділянки, сучасні методи діагностики, лікування та профілактики останньої.

Міждисциплінарні зв'язки

Програма базується на вивченні студентами морфологічних дисциплін – анатомії людини; гістології, цитології, цитології та ембріології; фізіології, патоморфології; патофізіології; клінічних дисциплін - загальної хірургії (з оперативною хірургією та топографічною анатомією), пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики педіатрії, радіології, фармакології й інтегрується з цими дисциплінами; закладає масив знань студентами про патологію гепатопанкреатобіліарної ділянки, сучасні можливості її діагностики та лікування, передбачає інтеграцію викладання з загальною хірургією, травматологією та ортопедією, нейрохірургією, анестезіологією та інтенсивною терапією, урологією, акушерством і гінекологією та іншими навчальними дисциплінами, де застосовуються хірургічні методи лікування, а також іншими клінічними дисциплінами – внутрішніми хворобами, ендокринологією, функціональною діагностикою тощо та формує уміння застосовувати знання в процесі професійної діяльності на рівні лікаря загального профілю.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу.

Програму навчальної дисципліни «Лікування патології гепатопанкреатодуоденальної ділянки» виділено в один модуль, який у свою чергу поділяються на 2 змістових модулі:

Модуль “ Лікування патології гепатопанкреатодуоденальної ділянки ”

Змістовий модуль 1. Хірургічні захворювання печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток. Особливості діагностики та лікувальної тактики при патології печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток.
Змістовий модуль 2. Хірургічні захворювання підшлункової залози. Особливості діагностики та лікувальної тактики при патології підшлункової залози.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Лікування патології гепатопанкреатодуоденальної ділянки» є засвоєння теоретичних та практичних знань з етіології, патогенезу, клінічних проявів патології гепатопанкреатобіліарної ділянки, методів діагностики, консервативного та оперативного лікування, профілактики ускладнень та реабілітації хворих з даною хірургічною патологією у межах, що відповідають підготовці лікаря загального профілю з урахуванням особливостей його спеціальності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є вміння:

Визначати найбільш поширені клінічні симптоми і синдроми хірургічної патології гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації в абдомінальній (гепатобіліарній) хірургії;

Трактувати загальні принципи лікування, реабілітації і профілактики найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Здійснювати прогноз життя та працездатності при найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Визначати основні етіологічні та патогенетичні фактори найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Класифікувати і аналізувати типову клінічну картину найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Складати план обстеження та аналізувати дані лабораторних та інструментальних обстежень при типовому перебігу найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Демонструвати вміння виконувати необхідні медичні маніпуляції;

Проводити первинну і вторинну профілактику найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Надавати невідкладну медичну допомогу при найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Проводити диференційну діагностику, обгрунтовувати і формулювати попередній діагноз при найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Визначати тактику ведення при найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки та їх ускладненнях в абдомінальній (гепатобіліарній) хірургії;

Виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених хірургічних захворюваннях гепатопанкреатобіліарної ділянки;

Демонструвати вміння ведення медичної документації у клініці хірургічних хвороб.

Кінцеві цілі встановлені на основі освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки майбутнього спеціаліста (лікаря) відповідно до блоку її змістового модулю і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульований через вміння у вигляді цільових завдань (дій). На підставі кінцевих цілей до кожного модулю або змістового модулю сформульовані конкретні цілі у вигляді певних умінь (дій), цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни. Кінцеві цілі розглядаються на початку програми, конкретні – на початку відповідного змістового модулю.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- етіологію, патогенез, клінічні прояви хірургічної патології гепатопанкреатобіліарної ділянки,
- сучасні методи інвазивної та неінвазивної діагностики хірургічної патології гепатопанкреатобіліарної ділянки,
- сучасні методи консервативного та оперативного (відкритого та малоінвазивного) лікування,
- методи профілактики ускладнень та реабілітації хворих з хірургічною патологією опанкреатобіліарної ділянки

Вміти:

- Визначати основні етіологічні та патогенетичні фактори найбільш поширених хірургічних захворювань гепатопанкреатобіліарної ділянки;
- Класифікувати і аналізувати типову клінічну картину найбільш поширених хірургічних захворювань гепатопанкреатобіліарної ділянки;
- Складати план обстеження та аналізувати дані лабораторних та інструментальних обстежень при типовому перебігу хірургічних захворювань гепатопанкреатобіліарної ділянки;
- Демонструвати вміння виконувати необхідні медичні маніпуляції;
- Проводити диференційну діагностику, обгрунтовувати і формулювати попередній діагноз найбільш поширених хірургічних захворювань гепатопанкреатобіліарної ділянки;
- Трактувати загальні принципи лікування, реабілітації і профілактики найбільш поширених хірургічних захворювань гепатопанкреатобіліарної ділянки;
- Визначати тактику ведення (принципи оперативних втручань та консервативного лікування, реабілітаційні заходи) при найбільш

поширених хірургічних захворюванях гепатопанкреатобіліарної ділянки та їх ускладненнях;

- Виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених хірургічних захворювань гепатопанкреатобіліарної ділянки;
- Планувати схему обстеження конкретного хворого в залежності від особливостей клінічного перебігу захворювання;
- Здійснювати прогноз життя та працездатності при найбільш поширених хірургічних захворювань гепатопанкреатобіліарної ділянки.
- Проводити первинну і вторинну профілактику найбільш поширених хірургічних захворювань гепатопанкреатобіліарної ділянки;
- Демонструвати вміння ведення медичної документації у клініці хірургічних хвороб;
- Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у хірургії

На вивчення елективного курсу навчальної дисципліни „ Лікування патології гепатопанкреатодуоденальної ділянки " відводиться 30 годин, 1 кредит ЄКТС.

Структурований план підготовки з дисципліни “ Лікування патології гепатопанкреатодуоденальної ділянки ”

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них				Рік навчання	Вид контролю
	Всього	Аудиторних		СРС		
		Лекцій	Практичних занять			
Модуль 1 “Лікування патології гепатопанкреатодуоденальної ділянки”	30 год. 1 кредит		10	20	5	Поточний модульний контроль
Змістовий модуль 1. Хірургічні захворювання печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток. Особливості діагностики та лікувальної тактики при патології печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток.	12		4	8		-“-
Змістовий модуль 2. Хірургічні захворювання підшлункової залози. Особливості діагностики та лікувальної тактики при	18		6	12		-“-

патології підшлункової залози.						
Семестровий залік						

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Хірургічні захворювання печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток. Особливості діагностики та лікувальної тактики при патології печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток.

Конкретні цілі:

- Визначати основні поняття в гепатобіліарній хірургії.
- Володіти принципами діагностики та диференційної діагностики при патології патології печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток.
- Інтерпретувати діагностичні алгоритми в гепатобіліарній хірургії.
- Обгрунтовувати показання та протипоказання до застосування відкритих та лапароскопічних хірургічних технологій, ендобіліарних втручань.
- Використовувати види сучасного шовного матеріалу та види швів, що використовуються в гепатобіліарній хірургії.
- Визначати способи виконання відкритих та лапароскопічних хірургічних технологій, ендобіліарних втручань.
- Трактувати сучасні методи профілактики ускладнень в гепатобіліарній хірургії.
- Трактувати результати лабораторних та інструмнтальних досліджень.
- Складати прогноз життя та працездатності.
- Трактувати загальні принципи лікування, реабілітації і профілактики.
- Демонструвати вміння ведення медичної документації у клініці.

Тема 1
Основи гепатобіліарної хірургії.

Визначення поняття «гепатобіліарної хірургії», її особливості. Історія розвитку гепатобіліарної хірургії. Анатомія та фізіологія гепатобіліарної ділянки. Аномалії та вади розвитку печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток. Діагностика та диференційна діагностика патології гепатобіліарної ділянки. Діагностичні алгоритми в гепатобіліарній хірургії. Особливості сучасної інструментальної діагностичної об’єктивізації хірургічної патології гепатобіліарної ділянки.

Тема 2
Хірургічні захворювання печінки.

Діагностика та лікування ідеопатичних (непаразитарних) кіст та полікістозу печінки. Паразитарні захворювання печінки (ехінококоз, альвеококоз, опісторхоз, аскаридоз, цистициркоз, шистосоматоз): етіологія, патогенез, клініка та диференційна діагностика, лікування. Хронічні специфічні захворювання печінки. Абсцеси печінки (бактеріальні/піогенні, паразитарні): етіологія, патогенез, клініка та диференційна діагностика, лікування. Новоутворення печінки (доброякісні, злоякісні): класифікація, клініка та диференційна діагностика, лікування. Цироз печінки та синдром портальної гіпертензії: етіологія, патогенез, класифікація, методи лікування.

Тема 3
Хірургічні захворювання жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток.

Ідеопатичні кісти та вроджені розширення позапечінкових жовчних проток. Безкам'яний холецистит. Первинний склерозуючий холангіт (хвороба Дельбе). Жовчнокам'яна хвороба та її ускладнення (хронічний калькульозний холецистит, гострий холецистит, холедохолітіаз, холангіт). Особливості хірургічного лікування різних форм проявів жовчека'мяної хвороби (методи операції, показання до них, холецистектомія лапароскопічна та з міні-доступу). Значення інтраопераційних методів дослідження для вибору методу операції. Гострий холецистит (етіологія і патогенез, класифікація, клініка, діагностика, диференційний діагноз, лікування: консервативне, оперативне, показання до екстреної операції). Ускладнення гострого холециститу (клініка, діагностика, лікування). Рак жовчного міхура, жовчовивідних шляхів та великого дуоденального сосочка (фактори, що сприяють розвитку, клініка, методи діагностики, методи хірургічного лікування). Пошкодження жовчовивідних шляхів (стрикутри жовчовивідних шляхів, жовчні нориці: класифікація, етіологія, діагностика, лікування).

Тема 4
Синдром механічної жовтяниці (непрохідність жовчних проток).

Визначення поняття «механічної жовтяниці», її види. Обмін білірубіну в організмі людини в нормі і при патології. Причини механічної жовтяниці, класифікація. Патогенез патологічних розладів при механічної жовтяниці. Діагностика та диференційна діагностика механічної жовтяниці. Клініка механічної жовтяниці. Методи лабораторної та інструментальної діагностики механічної жовтяниці. Хірургічна тактика при механічній жовтяниці. Методи дренуючих операцій при механічній жовтяниці. Види операцій, особливості передопераційної підготовки та післяопераційного ведення хворих. Прогноз. Механічна жовтяниця як ускладнення жовчнокам'яної хвороби. Диференціальна діагностика, патогенез порушень основних ланок гомеостазу. Медикаментозна терапія при механічної жовтяниці, методи детоксикації, ендоскопічний метод лікування (папілотомія, літоекстракція, назобилиарне дренування, ендобіліарна літотрипсія). Хірургічне лікування холедохолітіазу зі збереженням автономності

гепатопанкреатобіліарної протокової системи (лапароскопічна холедохоскопія), показання та вибір хірургічних операцій.

Змістовий модуль 2.
Хірургічні захворювання підшлункової залози. Особливості діагностики та лікувальної тактики при патології підшлункової залози.

Конкретні цілі:

- Визначати основні поняття в клініці хірургічних захворювань підшлункової залози.
- Визначати діагностичні алгоритми при хірургічній патології підшлункової залози.
- Пояснювати пріоритетність застосування мініінвазивних (діапевтичних) технологій та консервативного підходу при лікуванні некротичних форм гострого панкреатиту на початкових фазах захворювання.
- Обгрунтовувати показання та протипоказання до виконання операцій при гострій хірургічній патології підшлункової залози непухлинної етіології.
- Визначати види та методи оперативних втручань при хірургічній гострій патології підшлункової залози непухлинної етіології.
- Визначати методи лікування при пухлинних захворюваннях підшлункової залози.
- Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у хірургії.

Тема 5
Загальні питання панкреатології. Клінічна анатомія і фізіологія підшлункової залози. Методи дослідження підшлункової залози. Патоморфологія та діагностика захворювань підшлункової залози.

Анатомія та фізіологія підшлункової залози. Ембріональний розвиток та гістологія підшлункової залози у віковому аспекті. Лабораторна діагностика уражень підшлункової залози. Інструментальні методи дослідження підшлункової залози. Порівняльна оцінка методів інструментального дослідження підшлункової залози. Вибір тактики інструментальної діагностики підшлункової залози.

Тема 6
Пошкодження підшлункової залози та їх лікування.

Гострий травматичний панкреатит. Діагностика травми підшлункової залози і панкреатиту. Лікування травми підшлункової залози і травматичного панкреатиту. Хірургічні втручання при травматичному панкреатиті. Післяопераційний панкреатит. Інтенсивна терапія післяопераційного панкреатиту. Хірургічна профілактика післяопераційного панкреатиту. Хірургічне лікування післяопераційного панкреатиту. Постокклюзіонний панкреатит. Панкреатит при термічній травмі. Панкреатит при гострих отруєннях

Тема 7
Гострий панкреатит.

Етіологія, патогенез та морфогенез гострого панкреатиту. Морфологічні варіанти гострого панкреатиту. Класифікація. Патологічна анатомія. Клініка, варіанти перебігу та стадії клініко-функціональних порушень при гострому панкреатиті. Діагностика та диференційна діагностика (УЗД, лапароскопія, КТ, ангіографія, черезшкірні пункції, ферментна діагностика). Консервативне лікування та корекція органної недостатності. Роль іммунорегуляторов, антибіотиків, цитостатиків, соматостатину. Застосування лікувальної ендоскопії та пункційно-дренувальних технологій, показання до хірургічного лікування та види операцій. Гнійні ускладнення гострого панкреатиту, діагностика та лікування. Результати захворювання. Хірургічне лікування в фазі гнійних ускладнень. Інші ускладнення гострого панкреатиту (ранні, пізні).

Тема 8
Хронічний панкреатит.

Етіологія і патогенез хронічного панкреатиту. Класифікація. Клініко-морфологічна характеристика, діагностика та диференціальна діагностика хронічного панкреатиту. Спеціальні методи діагностики. Больовий абдомінальний синдром та недостатність екскреторної функції підшлункової залози при хронічному панкреатиті. Кровотечі та спленомегалія при хронічному панкреатиті. Жовтяниця та дуоденальна кишкова непрохідність при хронічному панкреатиті. Плеврити у хворих на хронічний панкреатит Лікування: консервативне і хірургічне.

Тема 9
Кісти та нориці підшлункової залози.

Кісти підшлункової залози: вроджені та набуті. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика і диференційний діагноз. Хірургічне лікування: операції зовнішнього (черезшкірне) і внутрішнього дренування кіст. Ускладнення. Нориці підшлункової залози: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика та диференційна діагностика, лікування.

Тема 10
Пухлинні та гормонпродукуючі захворювання підшлункової залози.

Патологічна анатомія пухлин підшлункової залози. Гістологічна класифікація та характеристика пухлин підшлункової залози. Ендокринні пухлини (інсулінома, глюкагонома, гастринома, віпома, рідкісні ендокринні пухлини) Рак підшлункової залози (первинний, вторинний). Захворюваність, фактори, що сприяють розвитку. Морфологія. Клініка, діагностика, диференційний діагноз. Радикальні операції при раку підшлункової залози. Паліативні операції. Канцерогенний гострий панкреатит.

3. Структура елективного курсу навчальної дисципліни «Лікування патології гепатопанкреатодуоденальної ділянки»

Тема	Кількість годин			Індивід. СРС
	Лекції	Практичні заняття	СРС	
Змістовий модуль 1 **Хірургічні захворювання печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток. Особливості діагностики та лікувальної тактики при патології печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток.**				*Протягом модулю огляд наукової літератури за темами. Підготовка рефератів, доповідей тощо.*
1. Основи гепатобіліарної хірургії		1	2	
2. Хірургічні захворювання печінки		1	2	
3. Хірургічні захворювання жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток		1	2	
4. Синдром механічної жовтяниці (непрохідність жовчних проток)		1	2	
Змістовий модуль 2. **Хірургічні захворювання підшлункової залози. Особливості діагностики та лікувальної тактики при патології підшлункової залози.**				
5. Загальні питання панкреатології. Патоморфологія захворювань підшлункової залози		1	2	
6. Діагностика захворювань підшлункової залози		1	2	
7. Гострий панкреатит		1	2	
8. Хронічний панкреатит		1	2	
9. Кісти та нориці підшлункової залози		1	2	
10. Пухлинні та гормонпродукуючі захворювання підшлункової залози		1	2	
РАЗОМ ГОДИН 30 год. 1 кредит		10	20	

4. Тематичний план практичних занять

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
Змістовий модуль 1 **Хірургічні захворювання печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток. Особливості діагностики та лікувальної тактики при патології печінки, жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток.**		
1	Основи гепатобіліарної хірургії	1
2	Хірургічні захворювання печінки	1
3	Хірургічні захворювання жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток	1
4	Синдром механічної жовтяниці (непрохідність жовчних проток)	1
Змістовий модуль 2. **Хірургічні захворювання підшлункової залози. Особливості діагностики та лікувальної тактики при патології підшлункової залози.**		
5	Загальні питання панкреатології. Патоморфологія захворювань підшлункової залози	1
6	Діагностика захворювань підшлункової залози	1
7	Гострий панкреатит	1
8	Хронічний панкреатит	1
9	Кісти та нориці підшлункової залози	1
10	Пухлинні та гормонпродукуючі захворювання підшлункової залози	1
	РАЗОМ	10

5. Самостійна робота

№ з.п.	**ТЕМА**	Кількість годин	Вид контролю
1.	Основи гепатобіліарної хірургії	2	Поточний контроль на практичних заняттях, тестовий контроль
2.	Хірургічні захворювання печінки	2	Поточний контроль на практичних заняттях, тестовий контроль
3.	Хірургічні захворювання жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток	2	Поточний контроль на практичних заняттях, тестовий контроль
4.	Синдром механічної жовтяниці (непрохідність жовчних проток)	2	Поточний тестовий контроль, тестовий контроль

5.	Загальні питання панкреатології. Патоморфологія захворювань підшлункової залози	2	Підсумковий модульний контроль, тестовий контроль
6.	Діагностика захворювань підшлункової залози	2	Поточний контроль на практичних заняттях, тестовий контроль
7.	Гострий панкреатит	2	Поточний контроль на практичних заняттях, тестовий контроль
8.	Хронічний панкреатит	2	Поточний контроль на практичних заняттях, тестовий контроль
9.	Кісти та нориці підшлункової залози	2	Поточний контроль на практичних заняттях, тестовий контроль
10	Пухлинні та гормонпродукуючі захворювання підшлункової залози	2	Поточний контроль на практичних заняттях, тестовий контроль
	РАЗОМ	***20***	

6. Методи навчання

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є: а) практичні заняття, б) індивідуальна самостійна робота студентів (ІСРС), в організації якої значну роль мають консультації викладачів. Тематичні плани практичних занять, СРС забезпечують реалізацію у навчальному процесі всіх тем, які входять до складу змістових модулів.

Практичні заняття передбачають:

- курацію хворих;
- дослідження хворих з патологією гепатопанкреатодуоденальної ділянки;
- практичне використання хірургічних методів діагностики та лікування;
- вирішення клінічних ситуаційних задач і тестів;
- оволодіння елементами лікарської техніки на хворих, муляжах;
- оволодіння навичками оперативної техніки під час оперативних втручань та роботу у перев'язочній;

Методика проведення практичного заняття.

Практичне заняття (3 години) планується проводити у вигляді клінічних розборів хворих безпосередньо „біля ліжка", у перев'язочній, операційній, діагностичних кабінетах малими групами студентів (4 – 6 осіб), бажано з включенням лікарів-інтернів, клінічних-ординаторів, аспірантів. Обговорення результатів обстеження хворого, групою (командою) студентів у навчальній групі проводиться під керівництвом викладача щодо правильності встановленого діагнозу, обсягу призначеного обстеження, лікувальної тактики та ін. Передбачається ведення студентами щоденника у режимі „робочого

зошита" з фіксацією формульованих діагнозів, планів обстеження та лікування хворого, виконаних маніпуляцій.

Засвоєння *теми* (поточний контроль) контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей. Рекомендується застосовувати наступні методи визначення рівня підготовки студентів:

1. відповіді на контрольні питання;
2. комп'ютерні тести;
3. розв'язування клінічних ситуаційних задач;
4. оцінка та трактування клініко-лабораторних та інструментальних обстежень;
5. контроль оволодіння практичними навичками та елементам лікарської техніки під час курації хворого.

Підсумковий контроль засвоєння – семестровий залік, здійснюється по завершенню вивчення тем залікового модулю на останньому занятті без виділення окремого заняття під залік. Оцінка успішності студента з дисципліни визначається як сума поточної навчальної діяльності (у балах), що виставляються на кожному навчальному занятті за відповідною темою та кількість балів за виконання індивідуальної самостійної роботи студента. Семестровий залік не передбачає обов'язкову присутність студентів.

Кафедри мають право вносити зміни до навчальної програми у межах до 15% залежно від організаційних та технічних можливостей, напрямків наукових досліджень, але мають виконати в цілому обсяг вимог з дисципліни згідно із кінцевими цілями ОКХ і ОПП за напрямком підготовки та навчальним планом.

7. Методи контролю

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни та Інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (2005)

Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліку, визначеного програмою дисципліни та кількості балів, отриманих за виконання індивідуальної самостійної роботи студента.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю (залікового кредиту) – 200.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які потім

конвертуються у бали в залежності від кількості тем у модулі. В програмі була застосована така система конвертації традиційної системи оцінки у бали:

Традиційна оцінка	**Конвертація у бали**
“5”	18
“4”	14
“3”	10
“2”	0

Максимальна кількість, яку може набрати студент при вивченні модуля дорівнює 200 балам. Вона вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “5”, на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу студента.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “3”, на кількість тем у модулі. Вона дорівнює 100 балів.

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи студентів (індивідуальних завдань):

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента (ІСРС) залежить від її обсягу і значимості, але не більше 20 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Підсумковий контроль засвоєння – семестровий залік. Результати заліку оцінюються за двобальною шкалою: “зараховано”, “ не зараховано”. Для тих студентів, які хочуть поліпшити оцінку з дисципліни, по завершенню вивчення дисципліни навчальним планом передбачено термін для перескладання.

Перелік контрольних питань

1. Значення інтраопераційних методів дослідження для вибору методу операції при жовчнокам'яній хворобі.
2. Холецистектомія: лапароскопічна, з міні-доступу.
3. Показання до холедохотомії і методи завершення її. Ендоскопічна папілотомія.
4. Медикаментозна терапія при механічній жовтяниці, методи детоксикації.
5. Ендоскопічний метод лікування хворих з механічною жовтяницею (папілотомія, літоекстракція, назобіліарне дренування, ендобіліарна літотрипсія).
6. Лапароскопічна холедохоскопія в лікуванні хворих з ускладненою жовчекам’яною хворобою.
7. Показання до екстреної операції при гострому холециститі.
8. Гемобілія. Причини, діагностика, лікування.
9. Жовчні нориці. Класифікація, етіологія, діагностика, лікування.
10. Гіперспленізм: клініка і діагностика.

11. Показання та протипоказання до хірургічного лікування портальної гіпертензії. Принципи хірургічного лікування.
12. Кровотеча з розширених вен стравоходу і кардії. Диференціальна діагностика, перша лікарська допомога. Методи медикаментозного і хірургічного лікування.
13. Сучасні інструментальні та інвазивні методи діагностики ехінококозу.
14. Гемангіома печінки. Роль ендоваскулярних методів в лікуванні гемангіом печінки.
15. Сучасна доктрина лікування хворих з гострим панкреатитом (консервативні та малоінвазивні методики).
16. Показання до хірургічного лікування і види операцій при гострому панкреатиті.
17. Гнійні ускладнення гострого панкреатиту, діагностика та лікування. Хірургічне лікування в фазі гнійних ускладнень.
18. Інші ускладнення гострого панкреатиту - аррозивні кровотечі, панкреатогенні нориці. Принципи діагностики та лікування.
19. Кісти підшлункової залози: істинні і хибні. Хірургічне лікування: операції зовнішнього і внутрішнього дренування кіст. Черезшкірне дренування кіст.
20. Радикальні операції при раку підшлункової залози. Паліативні операції.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

№ за порядком	**Модуль** (поточна навчальна діяльність)	**Максимальна кількість балів**
1.	Тема 1	18
2.	Тема 2	18
3.	Тема 3	18
4.	Тема 4	18
5.	Тема 5	18
6.	Тема 6	18
7.	Тема 7	18
8.	Тема 8	18
9.	Тема 9	18
10	Тема 10	18
	Разом змістові модулі	***180***

Примітка: При засвоєнні теми за традиційною системою студенту присвоюються бали: “5” – 18 балів, “4” – 14 балів, “3” – 10 балів, “2” – 0 балів.

Максимальна кількість балів за навчальну діяльність студента – 200, в т.ч. за поточну успішність – 180, за індивідуальну самостійну роботу студента – 20 балів.

Студент допускається до семестрового заліку за умови виконання вимог навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 100 балів (10 х 10).

Семестровий залік зараховується студенту, якщо він набрав не менше 100 балів.

9. Методичне забезпечення:

Лекційні аудиторії, навчальні кімнати, комп'ютерний клас, операційні, маніпуляційні та перев'язувальні палати. Муляжі, фантоми, тренажери. Підручники, посібники, інтерактивно-цифрове забезпечення.

10. Рекомендована література

Основна

1. Березницкий Я.С., Захараш М.П., Мишалов В.Г. Хирургия. Учебник. Том II(русский вариант) - Днепропетровск, РИА «Днепр- VAL», 2011г, 633 с.
2. Березницький Я.С., Захараш М.П., Мішалов В.Г., Шідловський В.О. Хірургія,том III (книга 1) – Дніпропетровськ, РВА "Дніпро-VAL" 2011,779С
3. Березницький Я.С., Захараш М.П., Мішалов В.Г., Шідловський В.О. Хірургія,том III (книга 2) – Дніпропетровськ, РВА "Дніпро-VAL" 2011,782С
4. Bereznyts'kyy Ya.S., Zakharash M.P., Mishalov V.G. Surgery/ Textbook. – Vinnytsia: Nova Knyha, 2016. – 712 p.
5. Практикум з хірургії. Модуль 2. За редакцією Мішалова В.Г. Київ Видавничий дім „Асканія" 2011, 444 С.
6. Практикум з хірургії. Модуль 4. За редакцією Мішалова В.Г. - Київ, ВІТ-А-ПОЛ - 2012 - 639 С.
7. Практикум по хирургии. Модуль 2. Под редакцией В.Г. Мишалова . – Киев. Київ, ВІТ-А-ПОЛ - 2015 - 424 С.

Додаткова

1. Іващенко В.В. Шпитальна хірургія (вибрані лекції) Донецьк, 2001- 477 С.
2. Факультетська хірургія: підручник / За ред. В.О. Шідловського, М.П. Захараша. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2002. – 544 с.
3. Шпитальна хірургія: підручник / За ред. Л.Я. Ковальчука, Ю.П. Спіженка,

В.Ф. Саєнка, Г.Н. Книшова. – Тернопіль : Укрмедкнига, 1999. – 590 с.
4. Шалимов А.А., Гроюник В.В., Хронический панкреатит. – К. : Здоров'я, 2000. – 255 с
5. Шалимов С.А., Радзиховский А.П., Ничитайло М.Е. Острый панкреатит и его осложнения. – К. : Здоров'я, 1990. – 260 с.
6. Хирургические болезни: учебник / Под. ред. М.И.
7. Кузина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина, 2006. – 640 с.
8. Хірургічні хвороби: Підручник /За ред. проф. П.Г.Кондратенка.-Х.:Факт,2006.-816с.
9. Ковальчук Л.Я., Поліщук В.М., Нечитайло М.Ю., Ковальчук О.Л. Лапарскопічна хірургія жовчних шляхів. 1997.- 154с.
10. Бойко В.В., Криворучко И. А., Шевченко Р.С. и др. Острый панкреатит: Патофизиология и лечение. – Харьков: Торнадо.2002.-288с.
11. Шалимов А.А. Атлас операций на печени желчных путях, поджелудочной железе, кишечнике. М. Мед. 1979. – 367 с.
12. Федоров В.Д. Хирургическая панкреатология. М., Медицина, 1997.
13. Соколов В.И. Хирургические заболевания поджелудочной железы. М., 1998.
14. Звягинцева Т.Д., Шаргород И.И., Мирзоева Л.А. Хронический панкреатит.-Харьков., 2004.
15. Наружные и внутренние свищи в хирургической практике / Под ред. Э.Н. Ванцяна.-2-е изд., перераб. и доп. - М.: Медицина, 1990.- 224с.
16. Костюченко А.Л., Филин В.И. Неотложная панкреатология, 1990, - 470с.

11. Інформаційні ресурси:

https://nmuofficial.com/zagalni-vidomosti/kafedri/department-surgery-4/